

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner om begränsning av stadsplanläggning till samhällsägd mark.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 118 i första kammaren av herr *Werner* och nr 129 i andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag om att endast samhällsägda mark kan stadsplanläggas».

Motionerna

En av förutsättningarna för att genomföra en bostadspolitik med klar social inriktning är enligt motionärerna att komma till rätta med den nuvarande markspekulationen och på ett effektivt sätt ge samhället möjligheter att påverka markdisponeringen.

Erfarenheterna hittills säges ha visat hur otillräckliga de nuvarande instrumenten och resurserna har varit när det gäller för kommunerna att bedriva ett samhällsbyggande enligt den målsättning, som skisserades bl. a. i Arbetarrörelsens efterkrigsprogram och som bl. a. syftade till att tomten skulle kommunaliseras och läggas under tomträtt.

Motionärerna anför att de i dag, 25 år efter det att dessa riktiga krav formulerades, tvingas konstatera att man på detta område inte kommit särskilt långt, även om under senare år olika åtgärder vidtagits för att underlätta för kommunerna att förvärva och äga mark. De pekar härvid på lagen om förköpsrätt för kommunerna, möjligheterna till vissa markförvärvslån liksom möjligheter för kommunerna att uppta lån för att underlätta tomträttsupplåtelse. Vidare erinras om att det nyligen avgivna betänkandet av expropriationsutredningen också innehåller väsentliga förbättringar när det gäller möjligheterna för kommunerna att expropriera nödvändig mark för sin samhällsutbyggnad. Det kommunala planmonopolet sägs vara ett annat viktigt instrument i den kommunala planeringen.

Motionärerna anser att nämnda åtgärder är steg i rätt riktning men att de är otillräckliga. Lagstiftningen sägs vara behäftad med avsevärda brister vilket enligt motionärerna motiverar allvarliga tvivel mot att dessa instrument med nuvarande utformning kan bli av avgörande betydelse för en lösning av kommunernas markfrågor och problemen med den oförtjänta markvärdestegringen.

Sålunda anser motionärerna det vara orimligt med en kommunal förköpsrätt, som är så konstruerad, att kommunerna bara får överta mark på de villkor som gjorts upp mellan köpare och säljare. De anser det vidare vara otillräckligt med en markvinstbeskattning med vilken man endast till en del kan dra in den värdestegring som ett markområde genomgått till följd av samhällliga insatser. Flera förbättringar av de nuvarande bestämmelserna måste därför till om den nuvarande markspekulationen ska kunna stoppas och kommunerna ges reell möjlighet att föra en sådan markpolitik, att man kan ha en markreserv motsvarande ett tioårigt utbyggnadsbehov, framhåller motionärerna.

För att uppnå nämnda målsättning måste enligt motionärernas mening följande åtgärder vidtas: 1. Förköpslagen bör ändras så att samhället ges rätt att pröva det överenskomna markpriset vid övertagna köp. Detta sägs kunna ske genom exempelvis inrättandet av en markvärderingsnämnd i varje län med rätt att nedsätta markpriser till skälig nivå. Denna åtgärd i kombination med väsentligt ökade ekonomiska resurser för markförvärv skulle enligt motionärerna göra lagen om förköpsrätt långt mer effektiv än den är i dag. — 2. En sådan skärpning av markvinstbeskattningen bör genomföras att den värdeökning som mark eller markområde genomgått genom samhällliga åtgärder till fullo beskattas. — 3. Det nuvarande kommunala planmonopolet bör utvidgas så att samhälligt ägande av marken göres till förutsättning för att stadsplaneläggning skall få ske. Genom en sådan åtgärd skulle man enligt motionärerna på ett avgörande sätt beskära möjligheterna till markspekulation därför att för bebyggelse nödvändig mark ändå förr eller senare måste överföras till det allmänna. Möjligheterna till oförtjänta vinster skulle då bli mindre. — 4. För att begränsa den prishöjande konkurrensen om marken, bör statliga lån endast beviljas till hus som byggs på samhällsägda mark. Vidare bör övervägas om privata företagare skall få bygga på samhällsägda mark om de inte kan garantera samma hyror som i statligt belånade hus.

Vid prövning av frågan om stadsplanelagstiftning av det slag som föreslagits kan givetvis övervägas vissa dispensbestämmelser beträffande industrimark samt mark för egnahems- och fritidsområden anför motionärerna avslutningsvis.

Något om stadsplaneinstitutet

Byggnadslagstiftningen, 1947 års byggnadslag (BL) och 1959 års byggnadsstadga (BS), gör en grundläggande skillnad mellan tätbebyggelse och glesbebyggelse. Med tätbebyggelse avses enligt 6 § BL sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Med hänsyn till de krav som i samband med bebyggelse ställs på insatser från det allmänna är tätbebyggelse underkastad en noggrann planreglering. *Stadsplan* (BL 24—75, 105—106, BS 12)

är i princip formen för detaljplanering i städer och stadsliknande samhällen. Den kan emellertid även användas för större tätorter på landet. Stadsplanens uppgift är att närmare reglera bebyggelsen och användningen i övrigt av den mark som ingår i planen (24 § BL).

Stadsplan och ändring däri antages av stadsfullmäktige (kommunalfullmäktige) eller av byggnadsnämnden efter fullmäktiges delegation (26 § BL). För att bli gällande måste den fastställas av länsstyrelsen. Större eller mera betydelsefulla fastställelseärenden skall länsstyrelsen underställa Kungl. Maj:ts prövning (26 § BL).

Med hänsyn till att detaljplanering gjorts till förutsättning för tätbebyggelse har i 27 § BL upptagits en bestämmelse om att kommunen kan efter Kungl. Maj:ts beslut tvingas att upprätta stadsplan. Det är alltså i realiteten kommunen som ensam avgör var stadsplanering skall äga rum inom kommunen. Man talar därför om ett *kommunalt planmonopol*.

Sedan stadsplan fastställts, är den bindande för såväl markägarna som kommunens myndigheter, så att ingendera sidan får på eget bevåg göra avvikelser från den. För planens genomförande är kommunen ansvarig.

Beträffande rättsverkningarna av stadsplan gäller bland annat, att *nybyggnad* ej får företagas i strid mot planen. Har beslut fattats om antagande av stadsplan, föreligger jämväl byggnadsförbud, intill dess frågan om fastställelse prövats. Har fråga väckts om antagande av stadsplan för visst område, äger länsstyrelsen meddela förbud mot nybyggnad inom området.

1967 års lagstiftning

I *tredje lagutskottets* utlåtande nr 13 år 1969 lämnas en kortfattad historik över markvärddestegringsfrågans behandling ävensom en redogörelse för uttalanden av departementschefen och tredje lagutskottet i anledning av 1967 års lagstiftning om förköpslag och ändring i tomträttslagstiftningen (prop. 1967: 90; 3LU 1967: 54; rskr. 362). Utskottet hänvisar till nämnda framställning. I det följande lämnas en kort redogörelse för innehållet i ifrågavarande lagstiftning och de syften som man avsåg kunna tillgodose därmed.

Förköpslagen av den 8 december 1967 trädde i kraft den 1 januari 1968. Syftet med lagen är att förbättra kommunernas möjligheter att på ett tidigt stadium förvärva mark som behövs för samhällsutvecklingen och därigenom åstadkomma en dämpning av prisutvecklingen i fråga om sådan mark. Enligt förköpslagen har kommun förköpsrätt vid försäljning som omfattar sådan mark som med hänsyn till den framtida utvecklingen behövs för tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning (1 §). Förköpsrätten innebär att kommunen får förvärva den egendom som köpet avser från säljaren på de villkor som avtalats mellan denne och köparen (5 §). Villkoren får jämkas, om det är oundgängligt med hänsyn till arten av köparens åtagande gentemot säljaren.

Förköpsrätt får utövas om egendomen helt eller delvis är belägen inom kommunens eget område eller inom det kommunblock som kommunen eller dess huvuddel tillhör (2 §). Är egendomen helt eller delvis belägen i annan kommun, får förköpsrätt utövas endast om denna kommun samtycker till förköpet.

I vissa fall får förköpsrätt inte utövas (3 §), t. ex. om försäljningen avser fastighet med en areal som understiger 3 000 m² och ett taxeringsvärde som är lägre än 200 000 kronor. Förköpsrätt får inte heller utövas om exempelvis staten är säljare eller köpare eller om försäljningen äger rum mellan nära släktingar. Om säljare eller köpare bestrider förköpsrätt måste kommunen söka tillstånd till förköpet hos Kungl. Maj:t (9 §). Förköpet anses fullbordat bl. a. sedan kommunens beslut om förköp vunnit laga kraft samt tillstånd till förköpet givits eller föreskriven tid för bestridande utgått utan att bestridande anmälts (10 §).

Om skyldighet för inskrivningsdomare, lantbruksnämnd och länsstyrelse att vid ansökan om lagfart eller förvärvstillstånd underrätta den eller de kommuner, där den fasta egendomen är belägen, stadgas i *förköpskungörelsen den 8 december 1967*.

Ändringen i *tomträttslagstiftningen* hänförde sig till 4 kap. 10 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom. Lagrummet ändrades så att maximitiden för avgäldsperioderna beträffande tomträtt för bostadsändamål förkortas från 20 till 10 år. Genom ändringen avsåg man att skapa bättre förutsättningar för det allmänna att tillgodogöra sig värdestegringen på mark.

I sammanhanget må också erinras om att 1967 års riksdag antog lagförslag om ändrade regler för *beskattningen* av vinster vid avyttring av mark och annan fast egendom (prop. 1967: 153; BeU 1967: 74; rskr. 383). Ändringen syftade till att åstadkomma ett ökat utbud av fastigheter och därigenom motverka omotiverade prisstegringar på fastigheter. Den avsåg framför allt träffa spekulativa investeringar i mark men lämna ordinära vinster vid avyttring av egna hem, villor, hyreshus, industribyggnader och jordbruk utanför.

Den sålunda redovisade lagstiftningen grundades på ett betänkande av markvärdekommittén, benämnt »Markfrågan del I och II» (SOU 1966: 23 och 24). De i lagstiftningen ingående delreformerna antogs i samverkan komma att erbjuda en godtagbar lösning av markvärdestegringens problem.

Tomträttslån och markförvärvslån till kommun

Enligt *tomträttslånekungörelsen den 10 december 1965 (nr 905)* kan till kommun, som upplåtit tomträtt till mark, för vars bebyggande bostadslån beviljats enligt *bostadslånekungörelsen den 5 oktober 1962 (nr 537)*, utgå lån av statsmedel (*tomträttslån*).

I kungörelse den 28 maj 1968 (nr 227) om markförvärvslån till kommun stadgas att kommun kan få markförvärvslån av statsmedel för förvärv av sådan fast egendom som med hänsyn till den framtida utvecklingen kräves för tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning.

1969 års riksdag

Vid föregående års riksdag väcktes motioner (I: 87 och II: 103) med samma yrkande och i huvudsak samma motivering som i förevarande motioner. Tredje lagutskottet erinrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 13) i anledning av motionerna om att problemet med oförtjänta vinster till följd av markvärdestegring varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet sedan lång tid tillbaka. Frågan hade övervägts av olika utredningar och genom skilda reformer hade vissa resultat kunnat vinnas. Utskottet erinrade om att 1967 års riksdag antagit lagförslag angående förköpsrätt för kommun till fastigheter, ändringar i tomträttslagstiftningen samt ändrade bestämmelser om skatt på realisationsvinst vid försäljning av fast egendom. Reformerna, som grundats på förslag av markvärde-kommittén, hade då de genomfördes antagits i samverkan komma att erbjuda en godtagbar lösning av markvärdestegringens problem. Eftersom lagstiftningen trätt i kraft så sent som den 1 januari 1968 var det enligt utskottets mening för tidigt att dra några bestämda slutsatser om dess verkan. — Utskottet erinrade vidare om att expropriationsutredningen enligt direktiven hade att bland annat överväga reformer inom expropriationsväsendet som kunde vara av betydelse för att lösa problemet om indragning av oförtjänt markvärdestegring. Enligt vad utskottet erfarit avsåg utredningen att under år 1969 avge ett betänkande, vari möjligheterna att genom expropriationslagstiftning angripa frågan om oförtjänt markvärdestegring skulle komma att behandlas. — Vid de sålunda angivna förhållandena förelåg enligt utskottet inte skäl att tillsätta en ny utredning med uppgift att pröva frågan hur problemet med oförtjänt markvärdestegring skall angripas, varför utskottet avstyrkte bifall till motionerna.

Expropriationsutredningens betänkande

Expropriationsutredningen har i november 1969 överlämnat sitt huvudbetänkande — »Expropriationsändamål och expropriationsersättning m. m.» (SOU 1969: 50, 51) till justitieministern. Kommunernas möjlighet att expropriera vidgas enligt utredningens förslag i flera hänseenden.

I direktiven för utredningen hade framhållits att utredningen borde uppmärksamma möjligheterna att genom lämplig utformning av expropriationsinstitutet bidra till att förbehålla oförtjänt markvärdestegring åt det allmänna.

I det följande återges en sammanfattning av de huvudpunkter i förslaget som tillsammans avser att tillgodose nämnda syfte.

I utredningen föreslås en allmän föreskrift om rätt för kommun att — efter prövning av Kungl. Maj:t — exproprieras mark inom sitt område för att främja tillkomsten av tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning eller befordra utvecklingen av sådan bebyggelse. Liksom för närvarande skall beträffande icke tätbebyggt område dessa villkor anses uppfyllda om expropriationen sker i syfte att upplåta marken med tomträtt. Beträffande område som redan är tätbebyggt föreslås att expropriation skall få ske av mark som kan antagas komma att inom överskådlig tid beröras av byggnads- eller anläggningsåtgärder av väsentlig betydelse från allmän synpunkt eller för att rätta till konkret påvisbara brister i den befintliga bebyggelsen. — Vidare föreslås, i nära anslutning till vad som nu gäller, en allmän expropriationsrätt utan särskild prövning i fråga om mark, som i fastställd generalplan eller byggnadsplan avsetts för annat ändamål än enskilt bebyggande eller som enligt planen skall användas för allmän trafikaneläggning e. d., liksom också i vissa fall, då expropriation behövs för att genomföra ändring av bestående tomtindelning. — Ytterligare föreslås ett helt nytt expropriationsinstitut, kallat värdeutjämningsexpropriation, som beskrivs närmare i det följande.

Gällande bestämmelser i BL om s. k. zonexpropriation ger möjlighet att exproprieras inte bara det område som direkt berörs av kommunala anläggningsåtgärder utan även i viss omfattning närbelägen mark som till följd av dessa åtgärder kan väntas få ett väsentligt ökat värde. Dessa bestämmelser är förestavade av önskan att i viss omfattning förbehålla kommunen denna värdestegring vilken ju inte beror på markägarens utan på kommunens insatser och alltså i markägarens hand är att betrakta som oförtjänt. Vid ett konsekvent fullföljande av den tankegång som nyss anlagts på likartade frågor bör möjligheten att vidga expropriationsområdet av hänsyn till väntad värdestegring inte reserveras för visst eller vissa specialfall utan upphöjas till en allmän regel som i princip bör gälla alla former av expropriation. Förslag framläggs till en bestämmelse av innebörd att Kungl. Maj:t kan medge expropriation i den omfattning som finnes skälig med hänsyn till storleken av de kostnader den exproprierande har att vidkännas för tillämnade anläggningsåtgärder och till omständigheterna i övrigt.

Värdering av fastighet som exproprieras föreslås skola ske med hänsyn till marknadsvärdet. När del av fastighet exproprieras, bestäms ersättningen, kallad intrångsersättning, till skillnaden i marknadsvärde före och efter expropriationen.

Värderingen av fastighet anknyts i princip till den dag, när ansökan gjorts om expropriation, och inte som nu till dagen för dom i expropriationsmålet.

Ett särskilt avsnitt i betänkandet har ägnats åt de regler i BL som kan ha betydelse för frågan om värdering vid expropriation av mark inom områden som tagits eller avses skola tas i anspråk för tätbebyggelse.

Speciellt framhålls den grundläggande skillnaden i värderingshänseende mellan sådan mark som i detaljplan avses för enskilt bebyggande och sådan mark som avses för andra ändamål (t. ex. för gator, parker, flygfält, allmänna byggnader m. m.). Mark av det förra slaget kan ägaren nyttiggöra för bebyggelse antingen genom att behålla och bebygga marken eller genom att sälja den på öppna marknaden. Den har därför ett värde som i regel kan bestämmas i relation till belägenheten och den tillåtna bebyggelse-rätten. Mark av det senare slaget kan endast temporärt användas för samma ändamål som förut eller för annat ändamål som är förenligt med planen och måste förr eller senare genom frivilligt avtal eller expropriation överlåtas till kommunen eller annat allmänt organ. Om sådan mark säljs i öppna marknaden bestäms priset i huvudsak av vad som man kan förväntas få vid överlåtelse till kommunen, d. v. s. i sista hand det värde som kan förväntas bli åsatt marken vid expropriation.

Om stadsplan läggs över ett större område i en ägares hand brukar kommunen nästan undantagslöst betinga sig att de områden som avses för annat ändamål än enskilt bebyggande överlåts till kommunen utan ersättning. Ibland får dessutom ägaren betala hela eller en del av kostnaderna för att dra fram gator samt vatten- och avloppsledningar. När det gäller att få till stånd sådana avtal, kan kommunen åberopa bestämmelserna i 70 och 73 §§ BL vilka går ut på att motsvarande skyldighet kan vid behov åläggas fastighetsägaren tvångsvis. En företagare som avser att exploatera ett större område kalkylerar inte gärna med några plusposter för annat än den mark som är avsedd för enskilt bebyggande och övrig mark har för honom snarast ett negativt värde.

Ett annat är förhållandet när äganderätten till marken är delad på flera händer. Ägaren av mark som är avsedd för annat än enskilt bebyggande kan med hänsyn bl. a. till gällande ersättningsregler alltid påräkna att få ut för marken åtminstone det värde som marken har om den för all framtid används för samma ändamål som förut eller annat med planen förenligt ändamål (current use value). Enligt vedertagen tolkning kan han emellertid, åtminstone i flertalet fall, få ersättning för det sannolikt högre förväntningsvärde som marken hade omedelbart före planläggningen.

Ersättningsreglerna i BL måste i många fall ge upphov till en prisspiral genom att de inte innefattar någon begränsning av de förväntningsvärden som ersätts vid expropriation.

Det synes knappast vara praktiskt möjligt att bromsa den här antydda prisutvecklingen på annat sätt än genom att ersättningsreglerna i BL får en utformning som garanterar ägare av mark, avsedd för allmänna ändamål, att få gottgörelse för »current use value» men inte något därutöver.

En ersättningsregel av antytt innehåll torde emellertid för många vara svår att acceptera av den anledningen att den inte utjämnar utan tvärtom skärper motsatsen mellan dem som vinner och dem som förlorar på detalj-

planläggningen. Den bör därför kompletteras med någon form av utjämningsregel. Det lämpligaste synes vara om regeln kan utformas så att den — på liknande sätt som reglerna i 70 och 73 §§ BL — främjar frivilliga uppgörelser mellan markägarna och kommunen om de ekonomiska villkoren för utnyttjande av planområdet.

Jämsides med ändringen av ersättningsreglerna i BL föreslås därför bestämmelser som går ut på att kommunen och markägarna vid fastställande av detaljplan får ömsesidig rätt att påfordra inlösen av mark till det genomsnittliga värde som marken inom planområdet har omedelbart efter planfastställelsen. Till skillnad från vad som i allmänhet gäller inom expropriationsrätten skall emellertid såväl kommunen som markägarna ha möjlighet att i förväg avsäga sig denna rätt i samband med avtal om plan genomförandet. Anledning torde finnas till antagande att denna möjlighet kommer att utnyttjas i det alldeles övervägande antalet fall. Det förtjänar anmärkas att denna s. k. *värdeutjämningsexpropriation* motiveras såväl av legitima markägarintressen som därför att den ger kommunerna ökade möjligheter att avvärja en från miljösynpunkt olycklig hårdexploatering.

Vad beträffar den betydelse som de framlagda förslagen kan antas få då det gäller att förbehålla oförtjänt markvärdestegring åt det allmänna, **anför** utredningen följande.

Förslaget till nya regler om expropriation för tätortsändamål har utformats särskilt med hänsyn till behovet för kommunerna att förvärva mark på ett tillräckligt tidigt stadium. En konsekvent sådan aktiv markpolitik torde, framhåller utredningen, i förening med ett genom tomträttsinstitutet behållet förfogande över marken utgöra ett av de viktigaste medlen för att hos samhället bevara den av dess egen utveckling föranledda markvärdestegringen. Utredningen har vidare föreslagit att tillämpningsområdet för s. k. värdestegringsexpropriation vidgas väsentligt. Förslaget till nya värderingsregler har utformats så att de inte skall gynna utan i stället motverka spekulation i stigande markpriser. Utredningen anser det angeläget att man i rättstillämpningen avvisar influens från spekulativa överprisen såsom värdemätare godtager en prisnivå som stabiliserats genom betydande kommunala markförvärv, vare sig de skett genom frivilliga överlåtelser eller genom förlikningar inför förestående expropriation. Den föreslagna reformen av reglerna i BL om kompensation till markägare för s. k. plan-skada synes vara ägnad att bryta den inbyggda prisspiral som de nuvarande bestämmelserna ibland ger upphov till. Slutligen bör själva existensen av ett sådant värdeutjämningsinstitut som nu föreslås kunna bli ett verkamt medel för kommunerna att få till stånd exploateringsavtal och motverka överexploatering och oskäligen markvärdestegring.

Utskottet

I motionerna anförts att en av förutsättningarna för att genomföra en bostadspolitik med klar social inriktning är att man kommer till rätta med markspekulationen och på ett effektivt sätt ger samhället möjligheter att påverka markdisponeringen. Härför erfordras enligt motionärerna bl. a. att det nuvarande kommunala planmonopolet utvidgas så att samhälleligt ägande av marken görs till förutsättning för att stadsplaneläggning skall få ske. Motionärerna hemställer därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag i detta hänseende.

Problemet med oförtjänta vinster till följd av markvärdestegring har varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet sedan lång tid tillbaka. Frågan har övervägts av olika utredningar och genom skilda reformer har vissa resultat kunnat vinnas. År 1967 antog riksdagen lagförslag angående förköpsrätt för kommun till fastigheter, ändringar i tomträttslagstiftningen samt ändrade bestämmelser om skatt på realisationsvinst vid försäljning av fast egendom. Ifrågavarande reformer, grundade på förslag av markvärdekommittén, har ansetts komma att i samverkan erbjuda en godtagbar lösning av markvärdestegringens problem. Med hänsyn till att denna lagstiftning trätt i kraft så sent som den 1 januari 1968 är det ännu för tidigt att dra några bestämda slutsatser om dess verkan.

Expropriationsutredningen avgav i november 1969 ett betänkande, vilket innehåller förslag till en rad åtgärder som syftar till att indraga oförtjänt markvärdestegring. Sålunda har bl. a. förslaget till nya regler om expropriation för tätortsändamål utformats särskilt med hänsyn till behovet för kommunerna att förvärva mark på ett tillräckligt tidigt stadium. En konsekvent sådan aktiv markpolitik torde, framhåller utredningen i förening med ett genom tomträttsinstitutet behållet förfogande över marken, utgöra ett av de viktigaste medlen för att åt samhället bevara den av dess egen utveckling föranledda markvärdestegringen. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Enligt vad utskottet erfarit beräknas proposition i ämnet bli avlämnad under innevarande år.

Vid nu angivna förhållanden föreligger inte skäl att tillsätta en ny utredning med uppgift att pröva frågan hur problemet med oförtjänt markvärdestegring skall angripas.

Utskottet hemställer därför

att motionerna I: 118 och II: 129 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Knut Johansson (s)*, Ebbe Ohlsson (m), Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Ernulf (fp) och fru Landberg (s);

från a n d r a kammaren: herrar Grebäck (cp), Sundelin (s), fröken Anderson (s), herrar Wachtmeister (m), Johnsson i Blentarp (s), Olsson i Timrå (s), Josefson i Arrie (cp) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.